

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

12. Proponitur & differtur difficultas, de concilianda tanta liberi arbitrij potestate cum tanta gratiæ necessitate. Quale fuerit illud Adæ & Angeloru[m] adiutorium, quantum ad iustitiam, an gratia ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

133

declinando; superiora deseruit, & aurem praeiit
serpenti, aurem clausit ad Deum: atque constitutus
inter praeceptorem & seductorem, magis seductori,
quam praeceptori obtemperare elegit. De auxilio
verò ad praeceptum Dei & sanitatem suam cu-
stodiendam necessario, statim adiicit: Deus
medicus opus etiam sanis, ut sanis ipsa teneatur;
videlicet, ne cuiuslibet praecepti transgressione
perdatur.

lib. 7. 3.

In Enchirid.
c. 106.lib. de pot.
merit. c. 5.

Hinc est igitur, quod plerumque generalè regu-
la illa in bonis & malis, tam de homine primo,
quam cæteris omnibus tradit: quòd ad pec-
candum Dei auxilio non sit opus; ad bene fa-
ciendum nemo sufficiat sibi: Homo, inquit, in
paradiso ad se occidendum, relinquendo iustitiam ido-
neus erat per voluntatem: ut autem ab eo teneatur
vita iustitia, parum erat velle, nisi ille qui eum fece-
rat, adiuuaret. Et doctrinalem alibi genera-
lemque regulam figit: Ad peccandum non adiuua-
mur à Deo: nisi autem agere, vel iustitia praeceptum
omni ex parte implere non possumus, nisi adiuuamur à
Deo. Et ut intelligeremus istam creatæ volun-
tatis impotentiam non ex aliqua boni operis
difficultate, cuius peccatum causa fuerit; sed
potius ex naturali ad bonum fragilitate proce-
dere, rem perpulchra explicat similitudine:
Sicut enim corporis oculus non adiuuatur à luce, ut
ab eadem luce clausus averti seque discedat; ut autem
videat, adiuuatur ab ea, neque hoc omnino nisi ille ad-
iuuaret, potest; ita Deus, qui lux est homini in terro-
ris, adiuuat nostram mentis obtutum, ut non secundum
nostram, sed secundam eius iustitiam boni aliquid ope-
remur. Vbi revera nihil aliud inculcat illa si-
militudine, quam id quod de Adamo dispu-
tans generaliter dixerat: Liberum arbitrium ad
malum sufficit: ad bonum nihil est, nisi adiuuatur ab
omnipotenti bono, hoc est, ab aeterna luce bonita-
tis atque iustitiæ. Quam lucis similitudinem,
quam vis per se manifestum sit, in omni huma-
næ naturæ statu habere locum, ne quis somno-
lentior de sola lapsa natura jam peccato vul-
nerata intelligendam esse putet, sic eam alibi
perficit: Sicut enim oculus corporis plenisime sanus,
nisi candore lucis adiutus, non potest cernere: sic homo
etiam perfectissime iustificatus, nisi aeterna luce iusti-
tiæ divinitus adiuuatur, velle non potest vivere. Vbi
homo plenissime sanus intelligitur ille, qui
nullam peccati contraxit & gritudinem. Quod
de homine primo se potissimum intelligere,

lib. de nat.
et grat. c. 10.

A paulò post declarat in eodem opere, ubi dicit:
Si de integra & sana hominis natura loqueretur, Cap. 48.
quam modo non habemus, nec sic rectè diceret, quod
non peccare (quod Augustino ibidem & Pela-
gio prorsus est idem, quod iustè vivere, rectè-
que operari, ut ante cap. 26. dixerat) nostrum
tantummodo sit, quamvis peccare nostrum esset: Nam
& ibi esset adiutorium Dei, & tanquam lumen oculis
sanis, quo adiuti vident, se praeberè volentibus. Tra-
ctat eandem similitudinem multis alijs locis,
constanter semper asserens: nihil omnino posse
humanam animam quod ad iustitiam attinet,
nisi divinæ luce iustitiæ adjuvetur. Quæ sanè
omnia manifestè convincunt, nec ullum qui-
dem opus veræ iustitiæ per solum liberum ar-
bitrium sine gratiæ auxilio posse perfici. Lu-
men enim cuius comparatione Pelagianos li-
beri arbitrij inflatores refutare nititur, ita ocu-
lis sanis necessarium est, ut nec unus quidem
oculorum intuitus sine eius auxilio fieri queat
sed illo extrinsecus non adjuvante, non solum
in videndo perseverare nequeamus, sed nihil
omnino vel ullo actu cernere, verum tantum-
modo in tenebris remanere. Quæ sanè causa
est ut etiam in celo, ubi Deus ipse in claritate
videndus est, auxilium istud, si rogaretur Au-
gustinus, necessarium esse fateretur. Hoc enim
locus iste, quem paulò antè ex capite vigesimo
sexto libri de natura & gratia allegavimus ex
Augustini mente convincit. Plenissime quippe
sanis nunquam erimus, nisi in beata illa visione
constituti. Quod si cui fortassis ista doctrina
mira videatur, sciat ille, cum de iusta vita de-
que perseverantia in iustitia, Augustino sermo
est, nihil esse, juxta doctrinam ejus bonum, ad
quod liberum arbitrium per seipsum nihil pos-
sit, nisi illud bonum, quod supra sapius, & in
scriptis suis passim vocat voluntatem bonam, hoc
est, veram sinceramque dilectionem seu chari-
tatem Dei: cuius actus ita rationalis creaturæ
potestatem superat, ut sine aeternæ lucis auxi-
lio juxta doctrinam ejus, non possit fieri.
Quicquid præterea alij bonum nominant, hu-
manum, non divinum, philosophicum, non
Christianum Augustino bonum est: cuius pro-
pterea nullam putat in materia de virtutibus
& iustitia habendam esse rationem. Qua de re
sufius & ex professio suis locis disserendum
erit.

CAPVT XII.

Proponitur, & differtur difficultas, de concilianda tanta liberi arbi-
trij potestate cum tanta gratiæ necessitate. Quale fuerit
illud Adæ & Angelorum adiutorium, quantum
ad substantiam, an gratia habitualis,
concurfus communis &c.

CVM igitur, juxta doctrinam Augu-
stini in superioribus duobus capitibus
traditam, perspicuum sit, non modo
non perseverantiam in bono, sed nec
nullum omnino meritum, aut opus bonum, quo

A in iustitia & innocentia sanctitate persistitur,
sine Dei adiutorio ab hominibus aut Angelis
haberi potuisse, merito fortassis jam dudum
suspensus lector hæret, quid sibi velit ista tra-
ditæ ex Augustino doctrinæ inconstantia, ut
F 4

nunc

*Lb. de dono
persev. c. 7*

nunc ita extollat naturales integræ libertatis vires, ut non modò perseverandi potestatem, sed & ipsam in bono perseverantiam eis, non gratiæ adjutorio incunctantè tribuat: Nunc ita vicissim eas deprimat, ut nihil omninò sine gratiæ adjutorio, nisi peccare posse, fateatur. Rursum nunc dicat, fuisse constitutum in libero arbitrio primi hominis, non discedere à Deo, quod jam post lapsum fieri debet per gratiam Dei: Nunc vice versa primum hominem dicat, non potuisse nisi discedere à Deo sine gratia Dei. Difficultas ista ita fatigavit omnes Recentiores, torsitque scriptores, qui Augustini doctrinam se in scriptis suis vel sequi, vel quoquo modo, tam tibi non adversari, declarare voluerunt, ut eos rei mole superatos & oppressos esse, sine temeritate dicere posse videar. Non defuerunt eis vel acurissima ingenia vel disputandi solertia, vel accurata Philosophiæ, vel Scholasticæ Theologiæ disciplina; sed avidum assiduamque pernoctandæ Augustinianæ doctrinæ studium: quod humana vitæ angustia non ad omnia sufficiente, alij potius disciplinis, ut putabant, utilioribus, & alijs autoribus brevitate & methodi solertiâ se commendantibus, quàm uni vastissimorum operum scriptori totâ penè vitâ volutando impendere maluerunt. Nec enim unius diei aut anni est ista persecutio, vel semel aut iterum repetitæ lectionis omnium librorum ejus; sed vitæ penè totius opus, ut singula loca hic illic sparsa ponderentur, prima cum medijs, media cum extremis conferantur, & ex omnium tandem collisione, scriptoris omnium rectè arbitrantium judicio doctissimi profundissimique sensus eruatur. Qua in re utrum aliquid profecerim, nihil ausim hic asserere: aliorum istud judicium fuerit. Vnum dūtaxat non temere mihi dicere posse videor, si fortè in indaganda sanctissimi Doctoris mente, in ista difficultate & alijs aberraverim, diligentiam certè mihi diuturnam, crebramque lectionem non defuisse, quam in plerisque scriptoribus nostri temporis magnopere desidero: dum eos tam graviter in rebus capitalibus ex hoc auctore indagandis, allerendis, vel negandis, hallucinari video, ut pro Augustini assertionibus, nonnunquam Pelagij pronuntiata capiant; pro decisionibus disputationes Augustini; pro placitis dubitationes ejus; denique certissima doctrinæ ejus capita, quibus hæresis Pelagij olim universa prostrata fuit, rursus in dubium revocando, in tenebris palpare & Andabatarum more obvoluitis oculis de ejus mente dimicare videantur. A quo malo, in rebus tanti ponderis, nos ille liberet, in cujus manu sunt, & nos & sermones nostri, sine cujus adjutorio nihil possumus. Sed ut ad propositum à digressionem revertamur, difficultatem istam, quæ ad multas alias aperiendas quasi clavis est, & doctrinæ de gratia ab Augustino traditæ basis, alij aliter hîc explicandam censerunt, prout unicuique magis appolite ad doctrinam suam, quam de Dei gratia vel excogitaverat, vel tuendam sum-

A pferat, accommodari posse videbatur. Ex quo factum est, ut res ista tenebris magis implicata, quàm explicata manserit. Quapropter, ut quantum Deus conatus nostros adjuverit, id quod res est, & genuinam Augustini mentem ex diligenti scriptorum ejus collisione promam, nullo sententiæ anticipatæ præjudicio corruptus, utpote quam in hac re per annos aliquot vel nullam, vel contrariam Augustino tenui; nonnulla adhuc necessariò de istius jam sæpè dicti adjutorij qualitate atque cooperatione ex Augustino præmittenda sunt, ut ita quid sibi in istis duobus doctrinæ supra dictæ capitibus, se, ut videtur, hostiliter intermentibus velit, aptius, quasi re ipsa ultro sese pandente, facilliquè capiatur.

Itaque cum nonnulli Recentiores animadvertissent, gratiæ adjutorium ex Augustini mente fuisse omninò etiam Adamo stanti, & Angelis necessarium, tot testimoniorum passim occurrentium grandine excitati, utpotè minus altè dormientes, quàm illi, quos diximus solas liberi arbitrij vires prædicasse, illud adjutorium, vel in sola *habituali gratia* collocarunt, vel certè partim in ipsa gratia habituali, partim in illo communi concursu cooperationis Dei, alij simpliciter communem influxum, seu motionem Dei, videlicet operi supernaturali proportionatum; alij auxilium, seu gratiam concomitantem vocant: ut illo ulitato gratiæ concomitantis nomine aliquid amplius ei tribuisse videantur. Sed quemadmodum certum est, veræ gratiæ adjutorium Adamo & Angelis fuisse necessarium, juxta Augustini & Ecclesiæ doctrinam; ita similiter certum est, illud adjutorium ab habituali gratia & cooperatione illa communi, seu gratia concomitante sic exposita, distinctum esse.

Hoc autem primò perspicuum est Augustini sermo adversus Pelagianos disputantis, propter quos distinctionem illam inter gratiam hominis stantis & lapsi, sani & vulnerati, tradere coactus fuit, ut quid Salvator nobis contulisset præsidij, quo Adamus & integra natura caruit, intelligerent. Cum illis autem nunquam ulla de gratia habituali vel cooperatione Dei, libertatis sive naturalis sive supernaturalis influxu accommodatâ; sed tantum de actualibus auxilijs causæ vires per modum principij roborantibus disceptatio fuit.

Secundò, quia Pelagiani gratiam habitua-

lem admiserunt, ut ex eorum scriptis fuisse me declaratum est. Tertio, quia plerumque tum alibi, tum hîc præcipuè, ubi de perseverandi adjutorio tractatur, de auxilio jam habentium habitua-

*Lb. de
Christi
Vide
4. de
Pelag.
c. 10*

*Lb. de
Biblia
Lb. 2. c.
grat. c. 10
Lb. de
Lb. de
Lb. de*

*Vide
sup.*

*Vide
Lb. de
Lb. de
Lb. de
Lb. de*

*Vide
Crisp.*

*Vide
Lb. de
Lb. de
Lb. de
Lb. de*

137

habituum; seu consuetudinum, ut per eas ^A diendi hominem id ipsum probat. Quis enim unquam somniavit Deum custodire gratiam habituales per ipsam gratiam habituales? Cum hoc revera non esset aliud, quam hominem iustum custodire semetipsum; quod tam disertis verbis Augustinus sapiens, & Concilium Arausicanum negat. Huiusmodi loca etiam capite decimo non pauca citavimus, quibus asserbat Augustinus, hominem sine Dei adiutorio non potuisse in iustitia, & in bona voluntate manere, si vellet: nisi forte ita delirasse Augustinum & Concilia sentiamus, ut tanquam arcanam quandam veritatem adversus haereticos definiant, hominem sine gratia habituali & sine bona voluntate non posse in gratia habituali & in bona voluntate persistere; de quo nemo unquam cuiuscumque stuporis aut recordiae dubitavit. Hinc Augustinus, ut probaret, hominibus lapsis opus esse actuali & praeviente liberum arbitrium adiutorio, quo possit credere Deo, eumque diligere: Bonum est, inquit, homini, ut cum totis viribus liberi arbitrii sui veraciter dicat: Fortitudinem meam ad te custodiam: quia ille qui putavit (primus homo) sine ipsius adiutorio se posse custodire, quod dedit, profectus in regionem longinquam cuncta consumpsit. Vbi sane cum urgeat instantissime, sine actuali & praevolante ac roborante liberum arbitrium adiutorio, non posse quicquam iustitiae aut pietatis agi, & hoc ex Adami lapsu probet, qui se id quod acceperat sine Dei adiutorio custodire posse crediderat, apertissimum est, actuale & praevolans actum Dei adiutorium fuisse Adamo ad custodiendam iustitiam necessarium. Perfactus enim fuisset Adam, si sine habituali iustitia, habituales iustitiam se custodire posse credidisset. Multo vero ineptius fuerit, huiusmodi Augustini locutiones ad Dei cooperationem cum actibus creaturae detorquere: cum illa stabilitatem habitus non conferat, sed supponat. Quid? Quod Fulgentius illius divinae custodiae vim explicans dicit: Vires creaturae non fuisse satis; virtutem Dei quos vellet ab illo casu defendisse gratiam operatam esse, ne Angelus caderet; & similia, quae ad habituales gratiam vel cooperationem Dei nulla possunt verisimilitudine detorqueri.

habituum; seu consuetudinum, ut per eas ^A diendi hominem id ipsum probat. Quis enim unquam somniavit Deum custodire gratiam habituales per ipsam gratiam habituales? Cum hoc revera non esset aliud, quam hominem iustum custodire semetipsum; quod tam disertis verbis Augustinus sapiens, & Concilium Arausicanum negat. Huiusmodi loca etiam capite decimo non pauca citavimus, quibus asserbat Augustinus, hominem sine Dei adiutorio non potuisse in iustitia, & in bona voluntate manere, si vellet: nisi forte ita delirasse Augustinum & Concilia sentiamus, ut tanquam arcanam quandam veritatem adversus haereticos definiant, hominem sine gratia habituali & sine bona voluntate non posse in gratia habituali & in bona voluntate persistere; de quo nemo unquam cuiuscumque stuporis aut recordiae dubitavit. Hinc Augustinus, ut probaret, hominibus lapsis opus esse actuali & praeviente liberum arbitrium adiutorio, quo possit credere Deo, eumque diligere: Bonum est, inquit, homini, ut cum totis viribus liberi arbitrii sui veraciter dicat: Fortitudinem meam ad te custodiam: quia ille qui putavit (primus homo) sine ipsius adiutorio se posse custodire, quod dedit, profectus in regionem longinquam cuncta consumpsit. Vbi sane cum urgeat instantissime, sine actuali & praevolante ac roborante liberum arbitrium adiutorio, non posse quicquam iustitiae aut pietatis agi, & hoc ex Adami lapsu probet, qui se id quod acceperat sine Dei adiutorio custodire posse crediderat, apertissimum est, actuale & praevolans actum Dei adiutorium fuisse Adamo ad custodiendam iustitiam necessarium. Perfactus enim fuisset Adam, si sine habituali iustitia, habituales iustitiam se custodire posse credidisset. Multo vero ineptius fuerit, huiusmodi Augustini locutiones ad Dei cooperationem cum actibus creaturae detorquere: cum illa stabilitatem habitus non conferat, sed supponat. Quid? Quod Fulgentius illius divinae custodiae vim explicans dicit: Vires creaturae non fuisse satis; virtutem Dei quos vellet ab illo casu defendisse gratiam operatam esse, ne Angelus caderet; & similia, quae ad habituales gratiam vel cooperationem Dei nulla possunt verisimilitudine detorqueri.

Iam vero tertius ille effectus ^{ADIVVANDI}, de quo supra diximus, perspicue etiam actuale aliquod adiutorium sonat, quo Deus iustos adjuvat, ut iustitiae habitus perseveret. Si enim nihil aliud vellet Augustinus, nisi adiutorium, quod confert ipse habitus, vel quod confert Deus, ipsum habitum conservando, designare, jam certe similiter verum esset, nec hominem iniustum sine tali adiutorio Dei habitum iniustitiae posse servare: quod sane ab Augustini doctrina remotissimum est. Actuale igitur aliquid sonat huiusmodi iustitiae retinendae adiutorium. Ex cuius rei evidentia factum est, ut ipsi Recentiores, cum aliquam peculiarem gratiam actualem uni Angelo praeter alio datam fuisset, qua unus praeter altero divinitus ad assequendam beatitudinem juvaretur, probare

Epist. 106. in istis.

Loca supra citata sunt

Iam vero tertius ille effectus ^{ADIVVANDI}, de quo supra diximus, perspicue etiam actuale aliquod adiutorium sonat, quo Deus iustos adjuvat, ut iustitiae habitus perseveret. Si enim nihil aliud vellet Augustinus, nisi adiutorium, quod confert ipse habitus, vel quod confert Deus, ipsum habitum conservando, designare, jam certe similiter verum esset, nec hominem iniustum sine tali adiutorio Dei habitum iniustitiae posse servare: quod sane ab Augustini doctrina remotissimum est. Actuale igitur aliquid sonat huiusmodi iustitiae retinendae adiutorium. Ex cuius rei evidentia factum est, ut ipsi Recentiores, cum aliquam peculiarem gratiam actualem uni Angelo praeter alio datam fuisset, qua unus praeter altero divinitus ad assequendam beatitudinem juvaretur, probare

Lib. de grat. Christi. 39. Vnde lib. de off. Pelag. 4. Cap. 5. 8.

Vide e. 10. sup.

Lib. 14. de Civit. c. 13.

Sed ne generalibus tantum eos urgeam praedictis, ad ipsa Augustini loca accedamus: quibus tot modis, tantaque varietate veritatem istam perspicuam ac testatam fecit, ut mirum sane sit, quo pacto fieri poterit, ut homines perspicaces, & qui Augustinum legisse videri volunt, ad huiusmodi languidas, & ut verum dicatur, absurdas responsiones declinaverint. Nam si velimus effectus illos divini adiutorij primi status Angelici humanique percurrere, omnes omnino clamant, in aliam prorsus Augustinum, quam in habituales gratiam, divinamque cooperationem colimasse.

Nam primo, Deus per illam gratiam regerebat hominem, ne videlicet caderet. Perspicuum est autem, regimen non per habitus vel concursus operandi; sed per actuales sive illustrationes, sive motiones creaturae suae, voluntariisque successiones, Deo convenire: quae sane praevientes quosdam Dei influxus ipsa afficientes potentiam sonant. Quos divinae gratiae effectus respectu primi hominis clarissime expressit Augustinus, quando de illo dixit: Si voluntas in amore superioris immutabilis boni, a quo illustrabatur ut videret, & accendebatur ut amaret, habitus permaneret; non inde ad sibi placendum averteretur, & ex hoc intenaltesceret & frigeret. Quae illustratio mentis ut videret, & accenso voluntatis ut amaret, ita efficaciter verissimum & propriissimum divinae gratiae adiutorium secum ferunt, ut pro vera gratia lapsi hominis evidentius & efficacius testimonium ex Augustino vel Concilij proferre nequeamus. Quidquid enim aliud asseras, sive mentis instructionem, illuminationem, doctrinam; sive voluntatis inspirationem & afflatum; totum illud tantò aptius & clarius sub illustratione & accensione comprehenditur & exprimitur, quanto lumen & visio magis proprie intellectui, ardor & amor voluntati competit, quam quicquid aliud alijs figuris ac metaphoris insinuari potest.

Nec minus evidenter alter effectus custo-

WILSTINW
WENI

probare volunt, semper illum Augustini ur-
 geant & merito urgeant loquuntur: illi mala vo-
 luntate cadentibus, illi amplius adiuti &c. Sed
 quod fuerit illud, amplius adiutorium, &
 quando datum, non satis intelligunt: ut nihil
 mirum sit, si in hoc ipso quoque ampliori, &
 actuali, & veri nominis adiutorio ad suum
 propositum asserendo hallucinentur, & nihil
 probent. Quapropter phrasia ista, qua primus
 homo iniustus dicitur sine adiutorio Dei non
 posse illa datam conservare iustitiam, illi om-
 nino similis est, qua dicimus, hominem sine
 alimentis aut medicinae adiutorio non posse
 tueri sanitatem suam: quod nemo nisi fatuus
 aliter intelligeret, nisi de novis assumendis
 adiutorijs, quibus natura roborari posset in-
 firmitas. Nam & illa de sanitate & medico
 sumpta phrasia & similitudine, Augustinus ad
 gratia necessitatem in Adamo explicandam
 usus est: *Semper*, inquit, de primo homine
 loquens, *Deus medicus opus est, etiam sanis, ut sani-
 tatis ipsa teneatur.* Vbi ridiculum fuerit sic istud
 intelligere, ut ratione illius iam collata sani-
 tatis, vel ratione cooperationis Dei cum sani
 hominis actionibus, qua sanitatem sequitur,
 etiam sanis Deus opus esse dicatur. Sed qui-
 cunque sani aliquid sapit, illud servandae sani-
 tatis, sive animi sive corporis adiutorium
 sic intelligit, ut per illud instabilitas & natu-
 ralis quaedam infirmitas sanitatis, quae corpori
 & animo beatam immortalitate tollenda est, ita
 fulciatur, ut nec aegritudine intrinsecus sub-
 nascente, nec vulnere extrinsecus irruente
 violetur; sed ab omni incommodo illa sa per-
 duret. Cum autem sanitas mentis Adam in
 eo sita fuerit, ut Deum fide creditum bona
 voluntate, ut Augustinus loquitur, hoc est,
 vera charitate diligeret; sanitatis adiutorium
 non erat aliud, quam quo poterat perseveran-
 ter credere atque diligere; vel ut efficacius, &
 ad adiutorij istius vim aptius exprimendam
 dixit Augustinus, quo a superiori bono illustra-
 batur, ut videret, id est crederet, & accendebatur,
 ut amaret, hoc est, eo fine, ut perseveranter
 credere ac amare posset, adeoque crederet,
 amaretque re ipsa, si vellet: ne naturali crea-
 turae instabilitate, quae ei ex nihilo adhaesit
 unde extracta est, ab illo averfa bono intene-
 bresceret & frigesceret.

Quod si verò exempla ponderemus, quibus
 Augustinus semper utitur, ut necessitatem divi-
 nae gratiae adjuvantis exprimat, eviden-
 tissimum est, non posse de habitu iustitiae, vel
 influxu divinae cooperationis intelligi. Nam
 adiutorium illud plerumque alimentis com-
 parat, sine quibus non potest homo vel sanus
 manere vel vivere. Nemo autem dubitat ali-
 menti adiutorium esse ab ipsa vita & sanitate,
 & Dei quoque in isto genere cooperatione di-
 versum. *Sicut mori*, inquit, *est in hominis pote-*

state cum velit: nemo est enim, qui non seipsum, ut
 nihil aliud dicam, vel non rescendo posset occidere: ad
 vitam vero tenendam voluntas non satis est, si adiu-
 toria sive alimentorum, sive quoruncumque inta-
 minum desunt: sic homo in paradiso ad se occidentum,
 relinquendo iustitiam, idoneus erat per voluntatem;
 ut autem ab eo teneretur vitae iustitia parum erat velle,
 nisi ille qui cum sece, rat adiuveret. Et in libris de
 Civitate Dei: *Sicut in hac carne vivere sine adiu-*
mentis alimentorum, in potestate non est: non autem
in ea vivere, in potestate est; quod faciunt qui seipsos
necant: ita bene vivere sine adiutorio Dei, etiam in
paradiso non erat in potestate; erat autem in potestate
male vivere &c. Vbi etiam dicit, meritum
 hominis fuisse in adiuta divinitus voluntate bona.
 Ecce utrobique dicit ipsum velle sicut ad vi-
 tam, ita & ad iustitiam retinendam non suffi-
 cere, si adiutorium Dei tanquam alimenti de-
 ficit. Quid est autem ipsum velle voluntatis
 bonae, nisi iam amare iustitiam, & consequen-
 ter iam Deum cum illa voluntate concurrere?
 Et tamen vult Augustinus, neutrum adhuc suffi-
 cere, nisi aliter illa voluntas divinitus adjuve-
 tur, hoc est, nisi Dei adiutorio, non coope-
 rante, cum actione, sed potentiam roborante,
 firmetur. Vnde discipulus Augustini Fulgen-
 tius clarior Magister explicans: *Ab hoc in-
 stabilitatem repulit; (hominem iam lapsu) illum*
(Angelum stantem) confirmari non sinit: illius esca,
ipsius medicina. Vbi infirmari non sinere, &
 escam esse, nimis evidenter indicat adiutorium,
 quo Angelum in iustitia stantem a ruina robo-
 rando tueatur: cum paulo ante dixisset, natu-
 ram Angelicam propriae stabilitatis sufficere ne-
 quisisse.

Altera comparatio, qua Augustinus crebro
 utitur ad explicandum primi hominis & An-
 geli adiutorium, est *lucis*, sine qua oculus est
 plenissime sanus, ut ipse loquitur, non potest
 quicquam cernere; sed in tenebris profusus
 manet. Certissimum autem est, lucis adju-
 torium profus ab ipsa oculi sanitate, & cunctis
 sive hominis sive Dei cooperatione, esse di-
 stinctum. Loca nonnulla ex Augustino supra
 dedimus. Vnde & libro de gestis Pelagij ean-
 dem lucis comparisonem ad gratiam Christi
 post lapsum, hominibus necessariam extendit:
Sufficit enim, inquit, *sibi oculus ad non videndum,*
hoc est, ad ten. bras; ad videndum vero lumine suo
non sibi sufficit, nisi illi extrinsecus adiutorium clari-
luminis praebeat. Vbi nemo sane dixerit, gra-
 tiae Christi adiutorium, quod hominibus iam
 post ruinam tribuit, tantummodo esse habitum
 gratiae, vel ipsum Dei cooperantis influxum:
 sed sicut etiam ipsa corporalis lux, respectu
 oculi, extrinsecus advenit, & potentiae in-
 firmitatem roborat, ut immutabile bonum
 arcano illo divinae charitatis lumine possit
 cernere.

In. de Civit. 1. 17.

Serm. 34 de divers. or. 3.

In. de Civit. 1. 13.

Ibid.

In Enchir. c. 106.

